

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ชาวจีนแผ่นดินใหญ่ได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเรื่อยมา เนื่องจากกิตติศัพท์ความอุดมสมบูรณ์ของประเทศไทยได้แพร่ไปยังประเทศจีน ประกอบกับระยะหลังนั้นประเทศจีนประสบกับภัยพิบัติต่างๆ และเกิดความยุ่งยากทางการเมืองบีบคั้นจึงมีชาวจีนอพยพเพิ่มขึ้น¹ กล่าวคือมีทั้งปัจจัยผลักดันให้ชาวจีนอพยพจากถิ่นเดิมของตน และปัจจัยจูงใจจากเมืองไทยทำให้ชาวจีนหลั่งไหลอพยพเข้าเมืองไทยมากขึ้น โดยเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทยทางภาคใต้ก่อน ชาวจีนอาศัยหนาแน่นบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและต่อมาได้ขยายวงกว้างออกไปอีกหลายแห่ง² อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบัน ผู้เชื้อสายจีนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่กลุ่มหนึ่งในกรุงเทพมหานครและในประเทศไทย

ชาวจีนได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในไทยโดยนำเอาวัฒนธรรมในท้องถิ่นตนเองติดตัวมาด้วย และใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต เมื่อวันเวลาผ่านไปหลายชั่วอายุคนทำให้เกิดการผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย เกิดเป็นวัฒนธรรมจีนในเมืองไทยซึ่งเป็นวัฒนธรรมผสมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมจีนในประเทศอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และประเทศอื่นๆ ที่มีชาวจีนแทรกเข้าไปเป็นชนกลุ่มหนึ่งในประเทศนั้นๆ นอกจากนี้วัฒนธรรมจีนในเมืองไทยยังมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมจีนบนแผ่นดินใหญ่อีกด้วย ชาวไทยเชื้อสายจีนยังดำรงเอกลักษณ์ สังคม และวัฒนธรรมไว้ได้ โดยส่วนหนึ่งจะผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมไทย ดังที่ปรากฏในความเชื่อและพิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนทุกวันนี้

ชาวจีนส่วนใหญ่ที่อพยพเข้ามาเมืองไทยเมื่อครั้งอดีตนั้น ส่วนใหญ่มีถิ่นฐานทางภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ของจีนซึ่งโดยมากประกอบอาชีพทำนา ดังนั้นลักษณะการดำรงชีวิตตลอดจนระบบความเชื่อต่างๆ จึงเป็นไปในรูปแบบของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งรับเอาพิธีกรรม

¹ ประชุมพงศาวดาร 2508

² ลาวิตร์ ทัฬหะสุด, "ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวไทย จีน และตะวันตกในกรุงเทพฯ

ต่างๆ ในการเช่นสรวงบูชาเจ้า หรือ เทียน ซึ่งแปลว่า ฟ้า และการเช่นผีหรือวิญญาณและบรรพบุรุษ ชาวจีนกลุ่มนี้ได้ชื่อว่าเป็นนักจารีตนิยมโดยพยายามนำเอาหลักสำคัญของแนวคิดตามหลักปรัชญาขงจื้อซึ่งเน้นความกตัญญูเป็นสำคัญมาผนวกเข้ากับความพยายามที่จะต่อสู้กับสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติตามแบบวัฒนธรรมชานา จึงเกิดเป็นการเช่นสรวงบูชาต่างๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา นอกจากนี้ยังนำเอาหลักปรัชญาในศาสนาพุทธนิกายมหายาน มาผนวกเข้ากับ ความพยายามที่จะร่วมกันต่อสู้กับภัยธรรมชาติ³ ทั้งนี้ความเชื่อและแนวทางปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณียังคงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน โดยยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา และเห็นได้ว่าพิธีกรรมต่างๆตามความเชื่อของชาวจีน มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างมากในวิถีชีวิตของพวกเขา

ระบบฮวงจุ้ยหรือที่ชาวตะวันตกเรียกว่า Geomancy ซึ่งแปลว่า "ภูมิพยากรณ์" นั้นเป็นความเชื่อหนึ่งในการพยากรณ์ของชาวจีน ระบบฮวงจุ้ยได้รับแนวคิดหลักจากคัมภีร์อี้จิง อันเป็นคัมภีร์พยากรณ์ลึกลับเก่าแก่ของจีนที่มีมาก่อนยุคเต๋า คัมภีร์อี้จิงนั้นก่อให้เกิดแนวคิดกว้างๆ เกี่ยวกับจักรวาลและการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในทุกสรรพสิ่ง นอกจากนี้ฮวงจุ้ยยังได้รับแนวคิดจากเต๋าในการถือตนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ดังคำกล่าวที่ว่า "นักพรตเต๋าคัมค้ำอยู่ในความกว้างไกลของจักรวาล ทำตัวเป็นหนึ่งเดียวกับจักรวาลนั้น รู้สึกตัวเองว่าตนนั้นได้ซึมซาบเข้ากับพลังของจักรวาลทั้งหมดนั่นเอง" และจุดหมายเบื้องต้นของผู้ปฏิบัติเต๋าคือการเข้าถึงความสมดุลและความประสานกลมกลืนระหว่างหยินและหยาง (Yin and Yang) เป็นพลังคู่ซึ่งเป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่ง⁴ พลังหยินและหยางดำรงอยู่ในจักรวาลและทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลล้วนสามารถแบ่งออกเป็นหยินและหยาง⁵ กล่าวได้ว่าคัมภีร์อี้จิงและเต๋ามีอิทธิพลต่อแนวคิดหลักของฮวงจุ้ยในการแสวงหาความสมดุลเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ประกอบขึ้นเป็นแนวคิดสำคัญที่กำหนดแบบแผนเกี่ยวกับความเชื่อฮวงจุ้ยในวิถีชีวิตของชาวจีน

ระบบฮวงจุ้ยนั้นแบ่งได้เป็นฮวงจุ้ยคนตาย ซึ่งถือเป็นหยิน และฮวงจุ้ยสำหรับคนเป็น ซึ่งเป็นหยาง ฮวงจุ้ยทั้งสองประเภทดังกล่าวสะท้อนอยู่ในการประพฤติปฏิบัติของชาวจีนในการแสวงหาทำเลที่ดีในการตั้งถิ่นฐานสร้างบ้านเรือน หรือตำแหน่งที่ตั้งศพบรรพบุรุษให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและมีองค์ประกอบทางฮวงจุ้ยที่ดีและเหมาะสม เพราะเชื่อว่าฮวงจุ้ยที่ดีจะทำให้

³ บัณฑิต อ่อนคำ อ้างถึงใน จรดภัย บุษยพัลลภ (บรรณาธิการ), ชาวจีนในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2517), หน้า 163 .

⁴ เจซี คูเปอร์ (ผู้แต่ง) น้อย พงษ์สนธิ (เก็บความ), หยิน-หยาง (เชียงใหม่ : ม.ป.ท. ม.ป.ป.), หน้า 2.

⁵ อำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงษ์, ฮวงจุ้ยสำหรับธุรกิจ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว, ม.ป.ป.), หน้า 19.

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับฮวงจุ้ยมีความเจริญรุ่งเรือง และเพื่อให้แน่ใจว่าชัยภูมิที่ตั้งดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งที่ดีซึ่งต้องพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญทางฮวงจุ้ยด้วยว่าถูกต้องเหมาะสมอย่างแน่นอน จึงจำเป็นจะต้องพึ่งพาผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านนี้โดยตรง ชาวจีนเรียกบุคคลดังกล่าวว่า "ซินแส" ให้มาเป็นผู้พิจารณาชัยภูมิและองค์ประกอบสำคัญในการจัดวางฮวงจุ้ย อีกทั้งซินแสยังเป็นผู้มีความรู้ในการแก้ไขทำเลที่ไม่ดีโดยใช้หลักการและวิถีทางของฮวงจุ้ยได้ด้วยเช่นกัน

ในอดีตนั้นการถ่ายทอดความรู้เรื่องฮวงจุ้ยจะถ่ายทอดจากพ่อสู่ลูกชาย ดังนั้นจึงไม่มีนักดูฮวงจุ้ยที่เป็นผู้หญิง วิชาฮวงจุ้ยจึงอยู่ในวงจำกัดทั้งนี้เกี่ยวข้องกับคำสอนของขงจื้อที่ได้ระบุว่า ห้ามถ่ายทอดความรู้ที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์ให้แก่ผู้หญิง ดังนั้นผู้รู้ผู้ชำนาญในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ จึงพบว่าเป็นผู้ชายเท่านั้น แต่ในปัจจุบันได้มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องฮวงจุ้ยสู่สังคมภายนอกมากขึ้น สังเกตได้จากหนังสือแปลและเรียบเรียง ตลอดจนบทความที่เขียนถึงเคล็ดวิชาและความเชื่อในฮวงจุ้ยนั้นมีมากขึ้น ซึ่งนอกจากแพร่หลายผ่านสื่อสิ่งพิมพ์แล้ว สื่อทางวิทยุและสื่อโทรทัศน์ก็มีบทบาทในการเป็นสื่อกลางเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวได้อย่างมากแล้ว ศาสตร์ของฮวงจุ้ยได้เข้าถึงคนหมู่มากโดยผ่านองค์กรที่เผยแพร่ให้ความรู้เรื่องฮวงจุ้ย อาทิเช่น ชมรมภูมิโหราศาสตร์ได้เปิดอบรมวิชาฮวงจุ้ยขั้นพื้นฐานแก่บุคคลทั่วไป ในวงการธุรกิจต่างๆ ต่างหันมาให้ความสนใจต่อศาสตร์ดังกล่าว มีการนำฮวงจุ้ยมาใช้ในแง่ธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์หลายโครงการได้ให้ความสำคัญต่อแนวคิดเรื่องฮวงจุ้ย ส่วนหนึ่งเพื่อใช้เป็นกลยุทธ์ในการขายในการสร้างแรงจูงใจแก่ลูกค้าโดยให้ผู้ซื้อมั่นใจเพิ่มขึ้นว่า หากเลือกสถานที่ดังกล่าวเพื่ออยู่อาศัยหรือประกอบธุรกิจแล้วจะประสบความสำเร็จและเจริญรุ่งเรือง เพราะได้จัดวางให้ถูกต้องตามฮวงจุ้ย ดังเช่น การจัดผังภายในที่พิจารณาตามหลักฮวงจุ้ยของ สมประสงค์กู๊ป, เอสวีคอนโดของสนวิริยา เป็นต้น

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การศึกษาเพื่อที่จะเข้าใจสังคมไทยโดยรวมนั้นจำเป็นจะต้องพิจารณาในส่วนของวัฒนธรรมย่อยในสังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการศึกษาด้วย ฉะนั้นการศึกษาบทบาทและความสำคัญของความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพฯ จึงนับว่ามีส่วนสำคัญต่อการเข้าใจวิถีชีวิต วัฒนธรรม ตลอดจนโลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยของชาวจีน
2. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องฮวงจุ้ยและความสัมพันธ์ของฮวงจุ้ยต่อความเชื่ออื่นของชาวจีน
3. เพื่อศึกษาว่า ความเชื่อในเรื่องฮวงจุ้ยนั้นมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน
4. เพื่อศึกษาว่า ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างส่วนลึกทางสัญลักษณ์และความคิดของชาวไทยเชื้อสายจีน

แนวคิดและกรอบวิเคราะห์

ในการศึกษาความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยในวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพฯ นี้ ผู้ศึกษาเลือกใช้เฉพาะแนวคิดที่สามารถนำมาเป็นหลักการเพื่ออธิบายหาคำตอบให้แก่วัตถุประสงค์ที่วางไว้ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

1. แนวคิดความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย ในฐานะที่เป็นศาสนารูปแบบหนึ่ง
2. แนวความคิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural diffusion)
3. ทฤษฎีโครงสร้างการหน้าที่นิยม (Structural-Functionalism)
4. แนวความคิดของระบบสัญลักษณ์ (Symbolic approach)

ซึ่งแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมีส่วนสำคัญทุกขั้นตอนของกระบวนการศึกษาทั้งรูปแบบวิธีการรอบในการศึกษา การแตกประเด็นคำถาม การเก็บและประมวลข้อมูล เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1. แนวความคิดรูปแบบความเชื่อในระบบศาสนา

นักมานุษยวิทยาชาวตะวันตกพยายามค้นคว้าทำความเข้าใจกับต้นกำเนิดและ พัฒนาการของศาสนาในสังคมของวัฒนธรรมต่างๆ ได้ให้คำนิยาม "ศาสนา" ไว้มากมาย อาทิเช่น E.B.Tylor ผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาเรื่องศาสนา เป็นผู้ให้คำนิยามว่า "ศาสนา คือ ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ หรือ Religion is the belief in supernatural being"⁶ ซึ่งมีนัก มานุษยวิทยาไม่น้อยที่หันกลับไปสู่คำจำกัดความดั้งเดิมของ Tylor จากคำนิยามดังกล่าวแสดง ว่า ความเชื่อในกาบบุขารพรพบุรุษของชาวจีน ซึ่งรวมถึงความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยนั้น ต่างถือว่าเป็น ศาสนารูปแบบหนึ่ง

ส่วน James G. Frazer อธิบายว่า "ศาสนา คือ การบวงสรวงบูชา หรือการสร้าง สัมพันธภาพอันดีระหว่างมนุษย์กับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ซึ่งมนุษย์เชื่อว่าสามารถควบคุม หรือมีอิทธิพลเหนือวิถีทางธรรมชาติและวิถีชีวิตมนุษย์ได้"⁷

Durkheim มีความคิดว่า "ความเชื่อทางศาสนา คือ สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งต้องห้าม (sacred things) ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งต้องห้าม นั้นด้วยตัวเอง และความสัมพันธ์กับสิ่งธรรมดาโลก (profane things) ส่วนพิธีกรรมทางศาสนาก็ คือ ระเบียบในการปฏิบัติตนของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์"⁸

ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของความเชื่อในศาสนา เกิดขึ้นเพราะ มนุษย์เราต้องการหาคำตอบและอธิบายปรากฏการณ์ในโลก เราอาจแบ่งแยกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใน ระบบความเชื่อต่างๆ ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1. พลังอำนาจเหนือธรรมชาติ (supernatural force) 2. จิตวิญญาณ- spirit/soul หรือ เทพเจ้า-gods หรือสิ่งมีชีวิตที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ (supernatural being)⁹ ซึ่งในบางศาสนานั้นมีเทพเจ้าหลายองค์ (polytheism) บางศาสนามีความ เชื่อในพระเจ้าองค์เดียว (monotheism) บางศาสนานั้นไม่มีเลย หรือบางศาสนามีเพียงความเชื่อ เรื่องผีหรือวิญญาณ จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าศาสนามีอยู่ในทุกสังคม และในศาสนา ของคนจีนก็มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เช่นกัน โดยเป็นศาสนาที่นับถือเทพเจ้าหลายองค์ มีพิธี

⁶ อมรา พงศาพิชญ์, วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา, ฉบับ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534) หน้า 30.

⁷ ยศ สันตสมบัติ, มนุษย์กับวัฒนธรรม (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537) หน้า 202.

⁸ Lessa and Vogt (1965) กล่าวถึงใน สุริยา สมุทคุปดี, หมังประโมทัยของอีสาน การแพร่กระจาย และการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535), หน้า

⁹ ยศ สันตสมบัติ, มนุษย์กับวัฒนธรรม, หน้า 202.

กรรม ความเชื่อต่างๆ สำหรับความเชื่อในเรื่องฮวงจุ้ยจึงเป็นระบบความเชื่อหนึ่งซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติต่อธรรมชาติและสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือมนุษย์ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคความเกรงกลัวในสิ่งที่มีอิทธิพลต่อชะตาชีวิตมนุษย์

2. แนวความคิดเรื่องการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion)

การเกิดของวัฒนธรรมนั้นประกอบไปด้วยขั้นตอนของการประดิษฐ์คิดค้น (Invention) และมีการแพร่กระจาย (Diffusion) การประดิษฐ์คิดค้นหมายถึงการประดิษฐ์ของใหม่เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ (Material Culture) และรวมถึงสิ่งที่เป็นความคิดใหม่ (New Idea) ส่วนการแพร่กระจาย หมายถึง กระบวนการที่วัฒนธรรมถูกเผยแพร่จากแหล่งประดิษฐ์ (Source of Invention) ไปยังสมาชิกในสังคม การแพร่กระจายเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมักเกิดจากแหล่งภายนอกสังคม อาจมีลักษณะของการแพร่กระจายระหว่างคนต่อคน ระหว่างชาติต่อชาติ ระหว่างชนกลุ่มต่างๆในสังคม การแพร่กระจายเกิดขึ้นได้ 2 ทางคือ

1. โดยทางตรง ได้แก่ การติดต่อแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคล ระหว่างชาติต่อชาติ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนโดยสันติวิธี หรืออาจมีการแลกเปลี่ยนโดยการสงคราม เช่น ผู้ชนะสงคราม นำเอาวัฒนธรรมของตนเข้าไปยังประเทศผู้แพ้ หรืออีกนัยหนึ่งคือการที่กลุ่มคนเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศใหม่

2. โดยทางอ้อม ได้แก่ การที่วัฒนธรรมถูกเผยแพร่ผ่านสื่อสารมวลชน อันได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ เป็นต้น

การที่วัฒนธรรมจะแพร่กระจายอย่างรวดเร็วหรือช้า ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น¹⁰

1. ลักษณะของวัฒนธรรม - หากเป็นวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุจะแพร่กระจายได้ง่ายและรวดเร็วกว่าวัฒนธรรมที่เป็นความคิดและอุดมคติ

2. ความเข้มงวดของการปกครอง - ในกรณีที่เป็นเมืองขึ้น หากประเทศผู้ปกครองมีความเข้มงวดกดขี่และใช้อำนาจบีบบังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับวัฒนธรรมได้ ทำให้การยอมรับวัฒนธรรมและเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว แต่อาจเกิดการต่อต้านได้เช่นกัน

3. ความสะดวกในการติดต่อทางวัฒนธรรม - ถ้าหากการติดต่อสื่อสารตลอดจนการคมนาคมเป็นไปโดยสะดวกและต่อเนื่อง การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจะเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

4. การต่อต้านวัฒนธรรม - มีสาเหตุหลายประการที่ทำให้บุคคลหรือกลุ่มคนที่ต่อต้านการแพร่กระจายของวัฒนธรรม เช่น การยึดในจารีตประเพณี หรือ ข้อห้ามเคร่งครัด หรือ

¹⁰ Ward H. Goodenough, *Cooperation in Change* (New York : Russel Sage Foundation, 1969), pp.125.

ไม่เห็นประโยชน์ในการยอมรับของใหม่ เป็นปัจจัยอุปสรรคต่อการแพร่กระจายของวัฒนธรรม

5. วิกฤตการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ - ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ จะยอมรับวิธีการใหม่ๆ หรือสิ่งใหม่ๆ ที่จะช่วยขจัดวิกฤตการณ์ให้ผ่านพ้นไปอย่างรวดเร็ว การยอมรับนี้จะเกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม

นักวิชาการกลุ่มหนึ่งนำโดย Franz Boas เชื่อในเรื่องการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จากจุดศูนย์กลางของสังคมหนึ่งและได้ขยายกว้างออกไปยังชุมชนอื่น วัฒนธรรมที่แผ่ขยายออกไปยังชุมชนอื่นนี้อาจเป็นวัฒนธรรมย่อยส่วนใดส่วนหนึ่ง ในลักษณะชนบทรวมนิยมประเพณี หรือความเชื่อ หรือประติมากรรมและสถาปัตยกรรมก็ได้ การพิจารณาเรื่องการแพร่กระจายนี้ Franz Boas เสนอให้มองวัฒนธรรมที่องค์ประกอบ (culture core) และได้แพร่กระจายครอบคลุมบริเวณใดบ้าง (culture area)

Edward Tylor ให้ความหมายการแพร่กระจาย (diffusion) ว่าหมายถึง การกระจายตัวของวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ เกิดขึ้นโดยการเคลื่อนย้ายของสื่อกลางเข้าสู่ขอบเขตของสังคมใหม่ หรือโดยการผ่านการติดต่อทางวัฒนธรรม¹¹

ฉะนั้นการอพยพของชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย และได้นำวัฒนธรรมติดตัวมาด้วยนั้น จึงเป็นลักษณะของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมทางหนึ่ง และเพื่อที่จะอธิบายถึงที่มาของระบบความเชื่อพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จีน ที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยได้โดยกระบวนการวิธีใดนั้น ทฤษฎีการแพร่กระจายนี้สามารถหาคำตอบในการศึกษาถึงที่มาของระบบความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยได้ว่า เข้ามาสู่สังคมไทยอย่างไร

3. แนวความคิดโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural - Functionalism)

มีนักมานุษยวิทยา 2 ท่าน ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ให้กำเนิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม คือ คือ A.R.Radcliffe-Brown (1881-1955) และ Malinowski(1884-1942) แนวความคิดนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อประวัติศาสตร์หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม แต่ให้ความสนใจสังคมและวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

Radcliffe Brown ใช้แนวคิดโครงสร้างหน้าที่นิยมในการศึกษาสังคม โดยเปรียบเทียบกับสิ่งมีชีวิตว่า ในร่างกายของสิ่งมีชีวิตประกอบไปด้วยเซลล์มากมาย และระบบการทำงานของ

¹¹ Tylor กล่าวถึงใน สุริยา สมุทคุปต์, หนึ่งประมุขของอีสาน การแพร่กระจายและการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน, 2535 หน้า 32

อวัยวะต่างๆก็มีหน้าที่แตกต่างกันออกไป หน้าที่ของแต่ละระบบมีความจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิต หากระบบใดบกพร่องหรือหยุดทำหน้าที่ก็จะทำให้เกิดอาการผิดปกติของร่างกาย ในสังคมก็เช่นเดียวกันที่ประกอบไปด้วยระบบต่างๆ เช่น ระบบครอบครัว เศรษฐกิจ ศาสนา การเมือง ฯลฯ ซึ่งแต่ละระบบมีโครงสร้างและหน้าที่เฉพาะเมื่อระบบต่างๆมีความสัมพันธ์ที่กลมกลืนจะรักษาความสมดุลของสังคมเอาไว้ได้ (equilibrium) แต่ถ้าระบบย่อยในโครงสร้างสังคมซึ่งได้แก่ "สถาบัน" (institutions) ต่างๆ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลกระทบต่อสังคมด้วย¹²

ในแง่โครงสร้างทางด้านศาสนาและความเชื่อต่างๆ หน้าที่ของสถาบันในทัศนะของ Radcliff Brown พยายามที่จะอธิบายถึงความเชื่อและประเพณีต่างๆ ของชาวเกาะอันดามัน ว่ามีหน้าที่สำคัญในการก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของสมาชิกภายในสังคม ไม่ว่าจะเป็นประเพณีการฝังศพ การสวดช้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอความคุ้มครองให้ปลอดภัย และจะต้องมีผู้ทำพิธีประเพณีหรือพิธีกรรมต่างๆ สิ่งเหล่านี้จะทำให้สังคมมารวมกัน ซึ่งมีผลทำให้สังคมเกิดความต่อเนื่องในกิจกรรมต่างๆ และเกิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม (Group solidarity)

Malinowski เชื่อว่ามนุษย์ทุกสังคมวัฒนธรรมมีความต้องการพื้นฐานทั้งทางร่างกายและจิตใจ แนวคิดของนักทฤษฎีท่านนี้ได้จากการผสมผสานแนวความคิดโครงสร้างการหน้าที่ของ Durkheim เข้ากับทฤษฎีจิตวิทยา โดยแบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่จะต้องได้รับตอบสนองจากสังคม ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจ (basic biological and psychological needs) เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การเจริญเติบโต และการสืบพันธุ์ เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาพื้นฐานของมนุษย์
2. การตอบสนองร่วมกันของสมาชิกในสังคม (instrumental needs) หมายถึง การทำงานร่วมกันของสมาชิกเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดการจัดตั้งองค์กรและสถาบันต่างๆ ขึ้นในสังคม
3. ความต้องการเชิงสัญลักษณ์ (symbolic needs) โดยมีระบบความรู้ หรือวิทยาศาสตร์ทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ และเข้าใจในปรากฏการณ์ธรรมชาติ แต่เมื่อใดที่วิทยาศาสตร์ไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์บางอย่างได้ มนุษย์จึงได้คิดค้นระบบไสยศาสตร์และศาสนาขึ้นมาแทนที่ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์และเพื่อช่วยให้มนุษย์มีความเข้า

¹² ยศ สันตสมบัติ, มนุษย์กับวัฒนธรรม, หน้า 29.

ใจและรู้สึกปลอดภัย อีกทั้งยังมีหน้าที่เสริมสร้างความสมานฉันท์และความร่วมมือกันของสมาชิกในสังคม¹³

Emile Durkheim (1917) เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับศาสนาและพิธีกรรมไว้ว่า ความเชื่อทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลเข้ากับกลุ่ม และบุคคลจะกระทำพิธีกรรมเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อนั้น อันเป็นพลังที่จะรวมกลุ่มเข้าด้วยกัน ให้เป็นปึกแผ่น (solidarity) เพื่อความอยู่รอดของกลุ่ม ตามทัศนะของ Durkheim จึงถือว่า ศาสนาได้ทำหน้าที่บำรุงรักษาให้สังคมนั้นได้ดำรงอยู่รอดต่อไปได้ (continuity)

นอกจาก Durkheim ได้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มหรือสังคมจำเป็นต้องมีการควบคุมนอกจากกฎหมายข้อบังคับทำหน้าที่ควบคุมเพียงส่วนหนึ่งแล้ว ศาสนาเป็นอีกส่วนหนึ่งในการควบคุมและช่วยสร้างเสถียรภาพให้แก่สังคม และในทัศนะของ Durkheim ศาสนามีหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ¹⁴

1. ทำหน้าที่ในการจัดเตรียมและจัดวินัย (Disciplinary and Preparatory) หน้าที่นี้จะเป็นส่วนของพิธีกรรมของศาสนาจะหัดให้บุคคลมีระเบียบวินัยด้วยตัวของตัวเอง และเตรียมตนเพื่อชีวิตในสังคม

2. หน้าที่ในการยึดเหนี่ยวหรือผนึกเข้ากับสังคม (Cohesive function) ศาสนาและพิธีกรรมจะทำหน้าที่ในอันที่จะสร้างความหมายของการที่มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกัน มีอารมณ์และความรู้สึกทำนองเดียวกัน ตลอดจนแสดงออกในแนวเดียวกัน เป็นการสร้างพลังของการรวมเป็นกลุ่ม

3. หน้าที่ในการผนวกและรื้อฟื้น (Revitalizing function) ศาสนาและประเพณีจะทำหน้าที่สร้างศรัทธา ความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีในอดีตให้คงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นกลุ่มสังคม

4. หน้าที่โครงสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าและความสุขของการมีชีวิต (Euphoric function) พิธีกรรมทำให้เกิดความสุขในการมีชีวิตร่วมกัน พร้อมทั้งเป็นการลดความกดดันหรือเศร้าโศกในจิตใจ ในกรณีที่กลุ่มสังคมมีส่วนร่วมในความทุกข์ เช่น ญาติและเพื่อนฝูงผู้ตายมาร่วมในพิธีงานศพ เป็นการแสดงถึงการร่วมทุกข์ด้วยกัน หรือในพิธีแต่งงานก็จะมีผู้เข้ามาแสดงความยินดีช่วยเหลือ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้เกี่ยวข้องตระหนักในผลของการเป็นสมาชิกของสังคมนั้น

¹³ ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม หน้า 31.

¹⁴ วาสนา อรุณกิจ. "พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวไซ่ง" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2529, หน้า 6.

สังเกตได้ว่าในการศึกษาศาสนาในส่วนของหน้าที่ของพิธีกรรมในศาสนา ตามทัศนะของ Malinowski จะมุ่งเน้นไปทางจิตวิทยามากกว่า โดยเน้นความต้องการของบุคคลมีพื้นฐานมาจากจิตใจ ซึ่งแตกต่างกับ Durkheim ซึ่งเน้นในด้านสังคมมากกว่าจิตใจ และเน้นหนักความต้องการของสังคมมากกว่าความต้องการของบุคคล

ในการศึกษาคั้งนี้เขาแนวความคิดทฤษฎีการหน้าที่มาอธิบายถึงระบบความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยของชาวไทยเชื้อสายจีน ในแง่ที่ว่า ฮวงจุ้ยนั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของระบบความเชื่อซึ่งเป็นองค์ประกอบของระบบรวมของสังคม และพยายามนำมาอธิบายระบบความเชื่อดังกล่าวนี้ว่ามีหน้าที่ประโยชน์และตอบสนองความต้องการของคนในสังคมได้อย่างไร จึงทำให้วัฒนธรรมความเชื่อในเรื่องฮวงจุ้ยนี้ยังคงดำรงอยู่

4. แนวคิดระบบสัญลักษณ์ (Symbolic system approach)

Victor Turner นักมานุษยวิทยาผู้มีชื่อเสียงท่านนี้ สนใจและศึกษาศาสนาและพิธีกรรมของชนเผ่าเดมบู ในทวีปแอฟริกา ได้อธิบายว่า

“ ในพิธีกรรมยังมีความหมายและเป้าหมายอีกหลายๆ อันที่ผู้ประกอบพิธีกรรมไม่ได้แสดงออกมาภายนอกอย่างชัดแจ้ง ผู้ที่ศึกษาจะต้องหาความหมายเหล่านั้นจากแบบแผนของสัญลักษณ์และพฤติกรรม ทำได้โดยลงมือตรวจสอบล่วงหน้าเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะและความหมายของสัญลักษณ์เหล่านั้นกับผู้ใช้ข้อมูลที่เชี่ยวชาญ และตรวจสอบกับพิธีกรรมอย่างอื่นอีกที่เกิดขึ้นในบริบทเดียวกัน กล่าวคือไม่เพียงตรวจสอบเฉพาะแต่ในบริบทเฉพาะของพิธีกรรมแต่ละอย่างแต่ต้องตรวจสอบในบริบทของสังคมทั้งหมด เขาจะได้ผลมากยิ่งขึ้น ถ้าจะศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของสัญลักษณ์เหล่านั้นในต่างสังคมออกไป แต่อยู่ในบริเวณเดียวกับพื้นที่ที่มีสัญลักษณ์นั้น ”¹⁵

Turner ชี้ให้เห็นถึงแนวทางหนึ่งที่จะเข้าใจพิธีกรรมได้ โดยเขาจะต้องพิจารณาพิธีกรรมในฐานะที่เป็นระบบสัญลักษณ์ (symbols) และการที่เขาจะเข้าใจถึงความหมายที่แท้จริงของพิธีกรรมได้ จะต้องศึกษาวิเคราะห์และตีความหมายสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในพิธีกรรม กล่าวได้ว่า ระบบสัญลักษณ์นั้น คือ ระบบความคิดของผู้เป็นเจ้าของที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังนั่นเอง¹⁶

¹⁵ Turner, Victor W. *The Forest of Symbols: Aspects of Ndembu Ritual* (Ithaca and London : Cornell University Press, 1974), P. 43

¹⁶ สุริยา สมุทคุปต์, *หนังสือประโมทัยของอีสานฯ*, หน้า 37.

Turner แบ่งสัญลักษณ์ในพิธีกรรมออกเป็นสองชนิดคือ Dominant Symbol และ Instrumental Symbol

1. Dominant Symbol จะปรากฏอยู่มากมายในบริบททางพิธีกรรมที่แตกต่างกัน แต่ความหมายของสัญลักษณ์นี้ จะมีลักษณะเป็นเอกเทศสูงและตรงกับระบบสัญลักษณ์รวม (Total Symbolic System) และยังมีคุณสมบัติอื่นๆ เช่น

1.1 มีลักษณะที่กระชับ มีความหมายหลายนัยยะ หรือ มีความคลุมเครือ เพราะสัญลักษณ์อย่างหนึ่งสามารถแทนสิ่งต่างๆ และการกระทำที่แตกต่างมากมาย

1.2 สามารถทำให้ความหมายที่ไม่สัมพันธ์กัน รวมกันเป็นเอกภาพ โดยการเชื่อมโยงความหมายที่แฝงอยู่ในสัญลักษณ์ กับคุณลักษณะตามความเป็นจริงหรือความคิดที่ได้กำหนดไว้แล้ว

1.3 มีชั้นของความหมาย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นอุดมคติ และ ชั้นความรู้สึก

1.3.1. ชั้นอุดมคติ หรือนามธรรมเป็นกลุ่มของความหมายที่อ้างถึงส่วนประกอบของคุณธรรมและระเบียบของสังคม

1.3.2. ชั้นของความรู้สึก หรือรูปธรรม เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อออกมาโดยตรง ความหมายจะเป็นไปโดยธรรมชาติ หรือเป็นไปโดยปรากฏการณ์ทางกายภาพ และเป็นกระบวนการที่ปลุกเข้าความต้องการและความรู้สึก

2. Instrumental Symbol คือสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นวิธีให้ได้มาซึ่งจุดหมายเฉพาะในแต่ละพิธีกรรม สัญลักษณ์แบบนี้จะเข้าใจได้ก็ต่อเมื่อพิจารณาในระบบสัญลักษณ์รวมทั้งหมดที่ประกอบขึ้นเป็นพิธีกรรมเฉพาะ เพราะความหมายจะปรากฏออกมาเมื่อดูจากความสัมพันธ์กับสัญลักษณ์อื่นเท่านั้น¹⁶

ในงานศึกษานี้ นำแนวความคิดเชิงสัญลักษณ์มาเป็นแนวทางในการศึกษาพิธีกรรมในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อของชาวจีน เน้นการวิเคราะห์และตีความเพื่อหาความหมายหรือเป้าหมายที่แท้จริงของสัญลักษณ์ที่ปรากฏในระบบความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย สัญลักษณ์ดังกล่าวสามารถพิจารณาได้จาก แบบแผนพฤติกรรม การกระทำ วัสดุอุปกรณ์และบริบทของสถานที่และเวลาของพิธีกรรมนั้นๆ

¹⁶ Mathieu Deleem (1991) กล่าวถึงใน จงหนัย อมรพัฒนกุล, กวาดัง : การศึกษาเชิงพิธีกรรมวิเคราะห์ ศึกษากรณีนุบ้านเข้าหน่วยแม่ซ้าย อ. เมือง จ. เชียงราย (กรุงเทพฯ : สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

สมมุติฐานของการศึกษา

การศึกษาในหัวข้อ ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยในวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน ได้ตั้งสมมุติฐานไว้ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยในสังคมไทยเป็นวัฒนธรรมทางความเชื่อที่แพร่กระจายเข้ามาสู่สังคมไทย โดยผ่านทางกลุ่มประชากรจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในไทย
2. ฮวงจุ้ยนั้นเป็นความเชื่อรูปแบบหนึ่ง ที่ได้รับอิทธิพลของปรัชญาอั้งจิงและ เต๋า
3. ระบบความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยยังคงมีบทบาทและมีความสำคัญในกลุ่มชาติพันธุ์จีน
 - 3.1 ฮวงจุ้ยคนตายมีความหมายทางอุดมคติหรือนามธรรม เป็นสัญลักษณ์ของเอกภาพของสายตระกูลเพื่อสืบทอดเผ่าพันธุ์
 - 3.2 ฮวงจุ้ยคนเป็นมีความหมายทางความรู้สึกหรือรูปธรรม คือการจัดภูมิลักษณะเพื่อความสุขความเจริญของผู้ที่อยู่อาศัย

เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในงานศึกษานี้พยายามที่จะศึกษาถึงบทบาทและความสำคัญของระบบความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยที่มีต่อชาวไทยเชื้อสายจีน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์จะต้องอาศัยเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังนี้ :-

1. ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เช่น ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย ความเชื่อพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากบทความต่างๆ เป็นต้น
2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ด้วยระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา ศึกษาโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน สังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant observation)
 - 2.1 สำหรับฮวงจุ้ยเพื่อที่อยู่อาศัย (ฮวงจุ้ยคนเป็น) ศึกษาและวิจัยภาคสนามจาก "ชุมชนเยาวราชและสำเพ็ง" โดยสังเกตการณ์ใช้อุปกรณ์ฮวงจุ้ยเพื่อป้องกันหรือสร้างเสริมสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องตามความเชื่อ
 - 2.2 ในส่วนของฮวงจุ้ยสุสาน (ฮวงจุ้ยคนตาย) สังเกตการณ์การเช่นไหว้สุสาน บรรพบุรุษในเทศกาลเซ็งเม้ง สังเกตสภาพแวดล้อมและภูมิลักษณะของสุสาน และเข้าร่วมสังเกตการณ์ดูฮวงจุ้ยสุสานของซินแส ข้อมูลสนามวิจัยส่วนนี้ได้จาก "สุสานฮูลิน" จังหวัด สระบุรี

3. การสัมภาษณ์ : รูปแบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อฮวงจุ้ย และวิธีการปฏิบัติตามความเชื่อฮวงจุ้ยทั้งในส่วนของฮวงจุ้ยเพื่อที่อยู่อาศัยและฮวงจุ้ยสุสาน จึงมุ่งเน้นสัมภาษณ์จากบุคคลที่มีความรอบรู้ในความเชื่อดังกล่าว ซึ่งได้แก่ “ซินแส” หรือนักดูฮวงจุ้ย ในการศึกษาครั้งนี้ได้สัมภาษณ์ผู้รู้ท่านหนึ่ง คือ ซินแสเกรียงไกร บุญธกานนท์

4. การศึกษาชุมชนและสำรวจสภาพสังคม โดยมีแนวคำถาม (interview guide) ในรูปแบบเดียวกันเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานทางประชากร อาทิเช่น เพศ, อายุ, อาชีพ, เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่เท่าใด ฯลฯ ตลอดจนใช้รูปแบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทัศนคติเกี่ยวกับความเชื่อและการปฏิบัติตามความเชื่อ และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุม จึงยกตัวอย่างครัวเรือนที่ปรากฏสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อฮวงจุ้ย 8 ครัวเรือน และสัมภาษณ์จากผู้มีเชื้อสายจีนในชุมชนที่ศึกษา ซึ่งรวมทั้งครัวเรือนที่ปรากฏและไม่ปรากฏใช้สัญลักษณ์ทางฮวงจุ้ยที่ด้านหน้าของอาคารอีก 12 ครัวเรือน

นอกเหนือจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และใช้แบบสำรวจเบื้องต้นแล้ว ผู้ศึกษายังใช้เทคนิคอื่นๆช่วยเสริมการจดบันทึกภาคสนาม เช่น การบันทึกเสียง และการถ่ายภาพ เพื่อความละเอียดถี่ถ้วนของข้อมูลและเพื่อให้ได้ภาพของชุมชนและแต่ละสถานการณ์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาถึงความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยในวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน กรุงเทพมหานคร นี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาในแนวทางมานุษยวิทยา ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัยที่เฉพาะเป็นของตนเอง เรียกว่า งานวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา (Anthropological field work)

พื้นที่ศึกษาที่ในการศึกษาภาคสนาม คือ ชุมชนชาวจีนที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ชุมชนชาวจีนย่านเยาวราช และเจริญกรุง ซึ่งมีชอยต่างๆ เชื่อมระหว่างถนนเยาวราช และถนนเจริญกรุง มีชาวจีนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และชุมชนดังกล่าวจัดได้ว่าเป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุดของชาวจีนในกรุงเทพฯ

ระยะเวลาในการศึกษา

การศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยในวิถีชีวิตของชาวจีน ในกรุงเทพมหานครนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดระยะเวลาการศึกษาไว้ดังนี้

กิจกรรม	ช่วงระยะเวลา
สำรวจสภาพสังคมของชุมชนที่ศึกษา	พฤษภาคม 2538
เก็บข้อมูลภาคสนาม	
- อบรมฮวงจุ้ยขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ 9	กุมภาพันธ์ 2538 - พฤษภาคม 2538
- ชุมชนเยาวราชและสำเพ็ง	มิถุนายน 2538 - มีนาคม 2539
- ข้อมูลฮวงจุ้ยสุสาน (สุสานสุลิน)	พฤษภาคม 2538 และ เมษายน 2540
วิเคราะห์และเขียนรายงาน	เมษายน - กรกฎาคม 2539
ตรวจสอบข้อมูล / แก้ไขให้สมบูรณ์	สิงหาคม - ตุลาคม 2539
พิมพ์รายงานและนำเสนอ	พฤศจิกายน 2539 / เมษายน 2540

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยในสังคมไทยนั้น ยังไม่มีการศึกษาวิจัยโดยตรง ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการกล่าวหาตึงในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์จีน มีงานวิจัยเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย และความเชื่อทางด้านศาสนาและพิธีกรรม ของชาวจีน อยู่มากพอสมควร ซึ่งเป็นการศึกษาที่ให้ความรู้ความเข้าใจถึงชาวจีนในด้านต่างๆ ทำให้ทราบถึง ประวัติความเป็นมาของชาวจีนในประเทศไทย ความสัมพันธ์และบทบาทของชาวจีนในสังคมไทย เพื่อประกอบการศึกษาถึงที่มาของชาวจีนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมและความเชื่อจีน อันเป็นต้นแบบของวัฒนธรรมความเชื่อในวิถีชีวิตของชาวจีนในสังคมไทยในปัจจุบัน ดังเช่น

Skinner, G. William นักวิชาการชาวอเมริกาผู้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในบรรดาผู้ศึกษาเกี่ยวกับชาวจีน ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับชาวจีนในประเทศไทย 2 เล่ม เล่มแรกชื่อ "Chinese Society in Thailand, An analytical History", เล่มที่สองชื่อ "Leadership and Power in the Chinese Community of Thailand " โดยวิธีการค้นคว้างานเอกสารทางประวัติศาสตร์และการเมืองไทย ตลอดจนการศึกษาเหตุการณ์สำคัญต่างๆทางประวัติศาสตร์ มาวิเคราะห์ว่ามีผลอย่าง

ไรต่อการดำเนินชีวิต อาชีพ ของชาวจีนในเมืองไทย และส่งผลกระทบต่อการเมืองและสังคมไทย อย่างไร การศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาถึงชาวจีนอย่างกว้างๆ ไม่ได้ศึกษาเจาะลึกเฉพาะเรื่อง หรือแง่ใดแง่หนึ่ง ในส่วนของการเสนอเรื่องราวความเป็นมาของชาวจีนในประเทศไทยใช้วิธีการ เสนอตามลำดับเหตุการณ์ ตั้งแต่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนตั้งแต่แรกเริ่มศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางการค้า การอพยพของชาวจีนและการเข้ามาตั้งรกรากในเมืองไทย ความสัมพันธ์ ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวจีน ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อชาวจีนในประเทศไทย จากการศึกษาดังกล่าวได้ให้พื้นฐานความรู้ความเข้าใจในถึงที่มาของชาวจีน ในแง่ของปัจจัยที่ ทำให้ชาวจีนอพยพออกนอกประเทศ และมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในแผ่นดินไทยซึ่งมีปัจจัยจูงใจมากมาย อีกทั้งบทบาทของชาวจีนในด้านต่างๆ ภายในสังคมไทย เช่น เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ฯลฯ ทำให้มองเห็นเหตุการณ์แต่ละช่วงตามลำดับ ในการศึกษาอย่างกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลง ในวิถีชีวิตจากแบบจีนมาเป็นแบบไทยจากการแต่งงานกับคนไทย ทั้งนี้รวมถึงนโยบายของรัฐที่ พยายามให้เกิดความผสมกลมกลืน นอกจากนี้ได้กล่าวถึงเหตุผลของความขัดแย้งระหว่างชาว จีนกับรัฐบาลไทยนั้นสืบเนื่องมาจากกฎหมายที่ไม่ให้ความสะดวกคนจีนเพียงพอ นโยบายใหม่ ของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามภายหลังสงครามโลกมีลักษณะบีบบังคับคนจีน เพราะรัฐบาล พยายามที่จะลดความสัมพันธ์ระหว่างคนจีนในไทยกับจีนแผ่นดินใหญ่เพื่อให้สอดคล้องกับ วิถีการทางการเมืองในสมัยนั้น ในเล่มที่สอง Skinner เน้นเรื่องการรวมตัวของคนจีน เป็น การศึกษาที่เจาะลึกถึงโครงสร้างสังคมคนจีนในประเทศในช่วงนั้น

Tobias, Stephen Frederic ศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่ชาวจีน ความเชื่อ ตลอดจนวัฒนธรรมชาวจีนซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยในหัวข้อวิทยานิพนธ์ "Chinese Religion in a Thai Market Town" วิธีการศึกษาโดยอาศัยข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมด้วย จากผลการศึกษา สรุปได้ 4 ประการคือ ประการแรก โครงสร้างทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เป็นความคิดที่ไม่ขัดแย้งกันเนื่องจากมีระดับต่างกัน กล่าวคือความเปลี่ยนแปลงในระดับล่างจะ ยังคงรักษาโครงสร้างในระดับสูงขึ้นไปได้โดยไม่ถูกกระทบกระเทือน ประการที่สองโครงสร้าง ทางวัฒนธรรมมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความคลุมเครือต่อบุคคลและสถานการณ์ ประการที่ สาม การพิจารณา การพิจารณาทฤษฎีวิวัฒธรรม จะต้องรวมเอาความเปลี่ยนแปลงของความ หมายของคำเอาไว้ด้วย ประการที่สี่ การวิเคราะห์วัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบเป็นงานที่ละเอียด อ่อนและซับซ้อน ควรจะต้องมีจำกัดความขั้นพื้นฐานที่แน่นอนเพื่อวิเคราะห์และตีความหมายใน กรอบของบริบทที่ศึกษา

Landon, Kenneth Perry เขียนหนังสือ ชื่อ "The Chinese in Thailand" โดยใช้วิธีการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ค้นคว้ารวบรวมและวิเคราะห์จากเอกสารต่างๆ โดยเฉพาะเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง อาทิเช่น กฎหมาย พระราชบัญญัติ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ มาวิเคราะห์ทำให้ได้เห็นนโยบายของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวจีนตลอดจนทัศนคติของชาวจีน จากงานศึกษาพบว่าภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. 2475 นโยบายของรัฐบาลไทยที่เคยอนุญาตให้ชาวจีนเข้าเมืองไทยได้นั้น เปลี่ยนมาเป็นการจำกัดพลเมืองต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีน ด้วยวิธีการควบคุมการเข้าเมืองพร้อมกับเน้นนโยบายเพื่อการผสมกลมกลืนในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น มีการออกกฎหมายให้ถือสัญชาติตามแผ่นดินเกิด ดังนั้นลูกชาวจีนที่เกิดในเมืองไทยจึงถือว่ามีสัญชาติไทย มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายไทย นอกจากนี้พระราชบัญญัติบางฉบับส่งผลทำให้เกิดการผสมกลมกลืนกันมากขึ้น เช่น ในด้านการศึกษา มีพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรโดยกำหนดแนวทางการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษากำหนด ทำให้ลูกหลานชาวจีนได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับคนไทย ส่วนในด้านเศรษฐกิจของประเทศซึ่งส่วนใหญ่มีผู้ประกอบการเป็นชาวจีน รัฐบาลจึงได้วางแผนเศรษฐกิจเพื่อลดการผูกขาดของคนจีนโดยห้ามมิให้คนจีนประกอบอาชีพบางประเภท กล่าวโดยรวมคือนโยบายของรัฐบาลไทยภายหลัง พ.ศ. 2475 ควบคุมการขยายตัวของสังคมจีนและเน้นนโยบายที่สร้างความกลมกลืนแทน

สำหรับงานเขียนที่ให้ความรู้เกี่ยวกับฮวงจุ้ยที่ผู้ศึกษาก็จะนำมาประกอบใช้ในการศึกษาด้วยส่วนหนึ่ง มีดังต่อไปนี้ -

พลุลวง ได้กล่าวถึงเรื่องฮวงจุ้ยไว้ในหนังสือชื่อ "หยิน-หยาง ภูมิพยากรณ์และฮวงจุ้ย" ว่าวิชาฮวงจุ้ยในประเทศจีนแตกแขนงมาจากหยิน-หยาง ถือว่าทิศได้เป็นทิศอันอบอุ่นได้รับแสงแดดของตะวันแถบเส้นศูนย์สูตรอย่างเต็มที่ ส่วนภาคเหนือ(ของจีน)นั้นจะโดนลมหนาวจากไซบีเรียเข้ากระหน่ำ นำความหนาวเหน็บอย่างรุนแรงมาสู่ จีนจึงถือว่าทิศเหนือเป็นทิศที่สถิติภัยความชั่วร้ายและความตาย ฤดูหนาวรุนแรงครั้งใดส่งผลให้ผู้คนล้มตายจำนวนมาก

วิญญาณร้ายจากทิศเหนือเป็นเหตุให้ ในวิชาฮวงจุ้ย หรือเฟิงสุ่ย ต้องกำหนดภูมิทำเลที่ดี ต้องมีภูเขาใหญ่อยู่ทางทิศเหนือป้องกันลมหนาวที่เชื่อว่าเป็นวิญญาณร้าย ส่วนทิศใต้ถือว่าเป็นทิศอันมงคล ซึ่งตรงกันข้ามกับทิศร้ายคือทิศเหนือ เป็นเหตุให้ในการประกอบพิธีมงคลสังเวยพระราชวังประจำปีของเมืองปักกิ่ง จะต้องทำกันที่ประตูทางทิศใต้(ทักษิณ)¹⁷

¹⁷ พลุลวง (นามแฝง), หยิน-หยาง ภูมิพยากรณ์และฮวงจุ้ย (กรุงเทพฯ: เยลโล่การ์ทิมพ์, 2536), หน้า 2

จากแนวคิดเรื่องฮวงจุ้ยที่พลุหลวมกล่าวมาแล้วนั้น ทำให้เราเข้าใจว่า ฮวงจุ้ยเป็นระบบความเชื่อที่เกี่ยวกับทิศที่เป็นมงคล และความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดของฮวงจุ้ยกับแนวคิดเรื่องหยิน-หยาง

Sarah Rossbach ได้เขียนหนังสือชื่อ Feng Shui : How to Apply the Ancient Chinese Art of Placement ซึ่งแปลโดย อำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์ กล่าวถึงฮวงจุ้ยไว้ สรุปได้ว่า ฮวงจุ้ยเป็นส่วนสำคัญชิ้นหนึ่งในภาพต่อปริศนาเกี่ยวกับชีวิตและจักรวาลที่ยุ่งเหยิงและพิศวงของชาวจีน เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือมนุษย์ เกี่ยวพันกับทุกสิ่งทุกอย่างนับตั้งแต่ภูมิประเทศและผังเมือง ไปจนถึงการวาดภาพทิวทัศน์และบทกวี การเล่นแร่แปรธาตุ และโหราศาสตร์ จนถึงรูปแบบในแง่ของปรัชญา วิทยาศาสตร์ และ จิตวิทยา

ฮวงจุ้ย ซึ่งแปลตามตัวอักษรได้ว่า "ลม" และ "น้ำ" นั้นเป็น " ศิลปะแห่งสิ่งแวดล้อม " ที่เชื่อมโยงมนุษย์และโชคชะตาของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ทั้งในระดับของจักรวาล หรือเฉพาะท้องถิ่น เป็นเวลาหลายพันปีมาแล้วที่ชาวจีนหาวิธีเปลี่ยนช่องทางการเคลื่อนไหว ควบคุม เหนี่ยวรั้งและสร้างความกลมกลืนกับพลังต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อม เป็นต้นว่า ลมและน้ำ เพื่อปรับปรุงสภาพภูมิประเทศโดยรอบให้ดีขึ้น พวกเขาเชื่อว่าในท้ายที่สุดแล้วมันย่อมส่งผลให้ชีวิตของพวกเขาดีขึ้นด้วย ถ้าพวกเขาตั้งตนอยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้องภายในจักรวาล ก็ย่อมสามารถส่งเสริมความสมดุลของธรรมชาติให้ดีขึ้นได้ซึ่งจะทำให้ลาภผลของพวกเขาดีขึ้นด้วย สำหรับชาวจีนแล้ว ฮวงจุ้ยที่ไม่ดีจะเป็นลางบอกเหตุล่วงหน้าถึงความไม่สมดุลและภัยพิบัติ

Rossbach ยังกล่าวต่อไปอีกว่า ฮวงจุ้ยเป็นผลผลิตความคิดของคนจีนในยุคแรกๆ ค่อยๆ พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ โดยผสมผสานเอาลัทธิเต๋า ศาสนาพุทธ ทฤษฎีดุลยภาพและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติแห่งหยินหยาง สามัญสำนึก โสยศาสตร์ และบางครั้งก็รวมเอาธรรมเนียมที่ดีเข้าไปในตัวของมันด้วย เครื่องมือของฮวงจุ้ยมีตั้งแต่การจัดวางเครื่องเรือน และหาทำเลปลูกสร้างเคหะสถาน ไปจนถึงอิฐอิฐ แต่อุปกรณ์ที่สำคัญอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ ฤกษ์พิเศษ จินตนาการ และการแปรความหมายของสภาพแวดล้อมของผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้ อาจกล่าวได้ว่า เหตุที่ทำให้มันมีอายุยืนยาวสืบเนื่องมาได้จนถึงบัดนี้ก็คือ การสัญญาว่าจะมอบสิ่งต่างๆ ที่ดีให้ อาทิเช่น ชีวิตสมรสที่มีความสุข ครอบครัวที่ดี ความมีอายุยืน ความมั่งคั่งร่ำรวย และ อาชีพการงานที่ประสบผลสำเร็จ¹⁹

¹⁹ อำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์, ฮวงจุ้ย ศาสตร์และศิลป์แห่งการตกแต่งบ้าน (กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร, 2537), หน้า 34-35.

ละเอียด ศิลาน้อย ได้เขียนหนังสือชื่อ พิงสุ่ย (ฮวงจ๋ย) ภูมิลักษณะพยากรณ์ กล่าวว่า ฮวงจ๋ย (ตามสำเนียงแต้จิ๋ว) เป็นตำราจีนโบราณ ว่าด้วยการเลือกทำเลสำหรับการปลูกสร้างบ้าน สร้างสำนักงาน และสำหรับตั้งสถานที่ฝังศพตามคติของจีนเพื่อให้ครอบครัวและลูกหลานมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า มีความสงบสุขร่มเย็นตลอดไป นอกจากนี้จะใช้ฮวงจ๋ยเป็นตำราเลือกทำเล สร้างอาคารบ้านเรือนและที่ฝังศพแล้ว ฮวงจ๋ยก็ยังคงกลายเป็นตำราพยากรณ์โชคเคราะห์ในอนาคตได้อีกด้วย โดยพิจารณาจากรูปทรงของสิ่งก่อสร้างและพื้นที่โดยรอบ ทั้งนี้เชื่อกันว่าโชคชะตาของพวกเขาทั้งหลายจะอยู่ที่ว่า พวกเขาทั้งหลายได้บรรลุศพบของบรรพบุรุษ(ฝัง)ไว้ถูกต้องตามกฎของฮวงจ๋ยหรือไม่ และอาคารบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของพวกเขาสร้างขึ้นอย่างถูกแบบแปลน ถูกทิศทาง ฯลฯ ของฮวงจ๋ยหรือไม่อีกด้วย แม้คำว่า "ฮวงจ๋ย" ในภาษาจีนแปลว่า "ลม" และ "น้ำ" แต่แท้จริงแล้ว ฮวงจ๋ย เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับลักษณะของอาคารบ้านเรือน และลักษณะของสถาปัตยกรรมต่างๆ ด้วยเช่นกัน กล่าวได้ว่า ฮวงจ๋ย เป็นเรื่องของพลังอำนาจของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติโดยตรงนั่นเอง ละเอียด ศิลาน้อย กล่าวถึงสาเหตุที่ฮวงจ๋ยได้รับความนิยมขึ้นเรื่อยๆ ในโลกสมัยปัจจุบันว่ามีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นที่เลื่อมใสว่า ชินแสฮวงจ๋ย สามารถช่วยให้ผู้ที่มาปรึกษาเกี่ยวกับฮวงจ๋ยได้รับโชคดีตามที่ปรารถนาได้โดยการจัดแต่งอาคารบ้านเรือนและธุรกิจเสียใหม่ด้วยวิธีการอันแสนลับ ประการที่สองที่ทำให้ฮวงจ๋ยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในปัจจุบันคือ ความลึกซึ้งในตัวฮวงจ๋ยเอง¹⁹

นรมิตร ลิวธมนมงคล ได้เขียนหนังสือชื่อ "คู่มือเลือกทำเลดูราศีบ้านอาศัย" และใน ส่วนที่ 2 ของหนังสือเล่มดังกล่าว ได้กล่าวว่า การเลือกทำเลดูราศีในศาสตร์ฮวงจ๋ยนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือการเลือกทำเลเพื่อผู้ที่ยังคงมีชีวิต ส่วนประเภทที่สองคือการเลือกทำเลเพื่อผู้ที่สิ้นชีวิตแล้ว และในความเชื่อฮวงจ๋ยเชื่อว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมีผลกระทบโดยตรงต่อมนุษย์ และเพื่อที่จะให้ความเป็นอยู่ของมนุษย์นั้นสอดคล้องกับธรรมชาติ จึงมีการศึกษาฮวงจ๋ยขึ้นเพื่อ แสวงหาทางแก้ไข และควบคุมสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดมนุษย์ จากความคิดที่ว่าจักรวาล บันดาลธรรมชาติ และธรรมชาติเปลี่ยนแปลงด้วยพลังลับซ่อนเร้น คือ พลังชีวิตที่เรียกว่า "ชี" ซึ่งเป็นพลังงานที่สามารถให้คุณและโทษได้ ดังนั้นการศึกษาฮวงจ๋ย คือ การศึกษาธรรมชาติ และการอาศัยฮวงจ๋ยนั้นคือการค้นหาพลังที่นำมาใช้ประโยชน์ต่อมนุษย์²⁰

¹⁹ ละเอียด ศิลาน้อย, พิงสุ่ย (ฮวงจ๋ย) ภูมิลักษณะพยากรณ์ (กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์, 2530)

²⁰ นรมิตร ลิวธมนมงคล, คู่มือเลือกทำเล ดูราศีบ้านอาศัย (กรุงเทพฯ: เอช.เอช.การพิมพ์, 2530), หน้า

อำนวยการพิมพ์ ปฎิพัทธ์เผ่าพงศ์ ได้รวบรวมและเรียบเรียงหนังสือชื่อ *ฮวงจุ้ย : ศาสตร์แห่งการพยากรณ์ทำเลดีร้าย* จาก Feng Shui (1985) โดย Sarah Rossbach, และ Chinese Geomancy (1984) โดย Evelyn Yip โดยกล่าวถึงฮวงจุ้ยไว้ในบทนำว่า ฮวงจุ้ยเป็นเรื่องของการสังเกตผลของสภาพแวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อมนุษย์ทั้งในทางดีและทางร้าย เป็นต้นว่า แผนผังและทิศของที่ทำงานและบ้าน นอกเหนือจากนั้นคนจีนยังได้ตั้งข้อสังเกตมานานแล้วว่าสภาพแวดล้อมบางอย่างดีกว่าโชคดีกว่าและอำนวยการผลดีกว่าสภาพแวดล้อมอื่น ภูเขาทุกลูก สิ่งก่อสร้างทุกแห่ง ผนังหน้าต่าง และมุมต่างๆ รวมทั้งทิศ ฯลฯ ล้วนได้รับผลจากลมและน้ำทั้งสิ้น ชาวจีนจึงสรุปว่า ถ้าเขาเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เขาย่อมสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ด้วย ดังนั้นเป้าหมายของฮวงจุ้ย จึงได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความกลมกลืนกับพลังแห่งจักรวาลที่เรียกกันว่า "ชี่" หรือ "ชี่"(แต่จิว) หรือปริมาณแห่งจักรวาล เพื่อให้โชคดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้อธิบายว่า ฮวงจุ้ยนั้นอยู่ตรงกลางระหว่างวิทยาศาสตร์ และศิลปะ บ่อยครั้งที่ชาวตะวันตกเรียกมันว่า "วิชาภูมิพยากรณ์" (Geomancy) แต่ฮวงจุ้ย นอกจากจะดูที่ตั้งบ้านเรือน เพื่อความเป็นอยู่อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจแล้ว มันยังรวมเอาวิชาโหราศาสตร์และข้อพิจารณาทางจิตใจเข้าด้วยกัน ผู้เขียนยังได้ยกตัวอย่างของความสำคัญของฮวงจุ้ยที่ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมไว้หลายตัวอย่างเช่นในฮ่องกง ได้แก่ หอการค้าอเมริกัน, สำนักงานของนิตยสาร Far Eastern Economic Review และธนาคาร เอ็น.เอ็ม.วี.ไอ.ซี. ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ของอังกฤษ ล้วนแต่ใช้บริการฮวงจุ้ยทั้งสิ้น และตัวอย่างในอเมริกา เช่น สำนักงานศิลปินกราฟฟิค มิลตัน กวาเซอร์ ที่ถูกขโมยขึ้น 6 ครั้งเขาจึงให้นักดูฮวงจุ้ยที่ฮ่องกงตรวจดูแผนผังสำนักงาน และปฏิบัติตามคำแนะนำโดย หารูปปลาที่มีปลาสีดำ 6 ตัว มาตั้งไว้พร้อมกับแขวนนาฬิกาสีแดงเรือนหนึ่งไว้ที่สำนักงานจากนั้นเรื่องขโมยก็เงียบหายไป อีกตัวอย่างเจ้าของภัตตาคาร ชื่อ เฮาส์ ออฟ นูหนาน ยอมเสียค่าปรับปรุงและตกแต่งร้านใหม่เป็นเงินถึง 800,000 เหรียญ ในทำเลที่เคยมีผู้ทำธุรกิจล้มเหลวมาแล้ว 2 ราย แต่เขากลับรุ่งเรืองอย่างมากเจ้าของร้านเชื่อว่าเป็นเพราะทำถูกหลักฮวงจุ้ยจึงทำให้เขามีโชค และเจริญรุ่งเรือง²¹

จากข้อมูลที่เสนอไปแล้วข้างต้นนั้น ทำให้เราทราบว่า ฮวงจุ้ยเป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับพลังธรรมชาติ ที่ชาวจีนเชื่อว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความเจริญรุ่งเรืองและโชคชะตาของคน มีอิทธิพลต่อมนุษย์ทั้งในทางดีและทางร้าย และเป้าหมายของฮวงจุ้ยหรือ เฟิงสุ่ย คือ การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับพลังแห่งจักรวาล เพราะ ชาวจีนเชื่อว่าหากปรับสภาพ

²¹ อำนวยการพิมพ์ ปฎิพัทธ์เผ่าพงศ์, *ฮวงจุ้ย ศาสตร์แห่งการพยากรณ์ทำเลดีร้าย* (กรุงเทพฯ: กิณสิการพิมพ์, 2536), หน้า 13.

แวดล้อมให้เกิดความกลมกลืนแล้ว จะได้รับโชคลาภที่ดีทำให้มีความสุขความเจริญ ได้รับความสำเร็จ
ในชีวิต นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่าวิธีการปฏิบัติของขงจื๊อบางส่วนนั้นเป็นเรื่องของความเน้นย้ำยาก
แก่การเข้าใจ แต่เมื่อวิเคราะห์หาความหมายที่ซ่อนอยู่ในสัญลักษณ์ของพิธีกรรมตามความเชื่อ
ขงจื๊อแล้วจะทราบถึงความหมายแท้จริง

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย